

LITERKA

červen 2010

Červen v Památníku již tradičně patří nejmladší písíci generaci, tedy dětem. Literární soutěž Skrytá paměť Moravy si už našla své pevné místo nejen na Moravě, ale po celé republice. Její IV. ročník vyvrcholí 18. června vyhlášením výsledků a také čtením vítězných textů. Podrobnosti o soutěži si přečtete v článku Andrey Vítové. K tématu i jednotlivým příspěvkům se vyjádřil ve 3 otázkách pro... básník a prozaik Jan Němec, člen letošní poroty. Přestože soutěž je určena prozaickým textům, jeden z účastníků soutěže zaslal i báseň na

- » Editorial
- » Nejblíže akce a výstavy
- » Červnová literární výročí
- » Skrytá paměť Moravy
- » Bohumil Hrabal se vrací do brněnských Židenic
- » Svět očima Marie Černé
- » Trojúhelník vesnic bratří Mrštíků
- » Tři otázky pro Jana Němce
- » Z rodinné kroniky

téma Z rodinné kroniky, již Vám červnová Literka přináší. Na ukázky z vítězných povídek se můžete také těšit, otiskneme je ve speciálním letním čísle. O tom, že výherci minulých ročníků nezahálí, Vás přesvědčí článek loňské vítězky v I. kategorii Marie Černé.

Bliží se prázdniny a s nimi výlety a cesty za poznáním. Důvěrnice Klubu přátel Martina Chmelařová pro Vás připravila výlet do kraje bratří Aloise

a Viléma Mrštíků. Mimo jiné navštívíme i místa, která inspirovala vznik dramatu Maryša. Možná se dozvíme, jak to s hlavní představitelkou divadelní hry bylo doopravdy... Na setkání s Vámi, ať už na výletě nebo v prostorách Památníku, se těší

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce
č e r v n a

Jiří Wolker

Stanu se menším a ještě menším,
až budu nejmenším na celém světě.

Po ránu, na louce, v létě
po kvítku vztáhnu se nejmenším.

Zašeptám, až se obejmu s ním:

„Chlapečku bosý,
nebe dlaň o tebe opřelo si
kapičkou rosy,
aby nespadlo.“

7. června 1533

byl v Náměšti nad Oslavou vydán spis Gramatika česká v dvojí stránce. Orthografia předkem, kteráž učí českou řeč právě a vlastně čísti a psáti. Etymologia potom, kteráž učí českou řeč právě a vlastně mluvíti i z latiny vykládati. Etymologii napsal hudební teoretik Václav Philomates. Autorství Orthografie patří knězi Václavu Beneši Optátovi a Petru Gzelovi. Popisem českých hlásek, způsobu jejich psaní, zmínkou o interpunkci byla stanovena pravidla bratrského pravopisu. V roce 1535 vyšlo přepracované vydání Gramatiky ve formě učebnice *Isagogicon*, která po dlouhou dobu jako jediná podávala návod na výuku čtení a psaní. Optát sám vyučoval dospělé a svých zkušeností při tvorbě učebnice využil.

v červnu 1921

vyšla u plzeňského nakladatele Beníška první básnická sbírka prostějovského rodáka Jiřího Wolkera Host do domu, která vznikala od jara 1920. Kniha s obálkou Jana Zrzavého vzbudila zájem nejen u čtenářů, ale také u kritiky. Jednotlivé básně jako Kamna, Poštovní schránka, Okno, Pokojík v hotelu ad. oslavují obyčejné věci každodenního života jako prostředníky vzájemných vztahů mezi lidmi. Od druhého vydání se na autorovo přání stala součástí sbírky i rozsáhlá báseň Svatý Kopeček, která byla publikována v květnu 1921 v časopise Červen.

**Nejbližší akce a výstavy
Památníku písemnictví na Moravě**

18. června, Vyhlášení výsledků literární soutěže Skrytá paměť Moravy.

Vyhlášení výsledků IV. ročníku soutěže na téma Z rodinné kroniky již tradičně proběhne v areálu Slovanského hradiště v Mikulčicích, NKP. Součástí programu bude autorské čtení oceněných prací.

Aktuální informace sledujte na webových stránkách Muzea Brněnska www.muzeumbrnenska.cz.

19. června, Trojúhelník vesnic bratří Mrštíků (Těšany, Diváky, Klobouky u Brna).

Výlet s Klubem přátel do míst, kde žili a tvořili spisovatelé Alois a Vilém Mrštíkovi. Průvodkyní výletu bude důvěrnice Klubu přátel Martina Chmelařová.

Sraz: Ústřední autobusové nádraží Zvonařka, 9 hodin, stanoviště č. 2 (odjezd autobusu v 9:14).

Bližší informace na telefonním čísle 547 229 126 nebo na emailu prohlidky.rajhrad@muzeumbrnenska.cz.

23. června, zahájení výstavy Martina a Jiří Netíkovi.

Výstava soch a dřevěných plastik významného brněnského výtvarníka Jiřího Netíka a jeho ženy. Výstava bude otevřena do 5. srpna 2010.

Skrytá paměť Moravy

Již jen několik dnů zbývá do slavnostního vyhlášení výsledků IV. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy. Téma Zrodinné kroniky oslovilo soutěžící z celé republiky a ke dni uzávěrky, tj. 31. března, bylo do Památníku doručeno 149 soutěžních příspěvků. Jejich hodnocení se ujala nově jmenovaná odborná porota v čele se spisovatelem a překladatelem R. Malým. Účast v porotě přijala také V. Linhartová, spisovatelka a odborná pracovnice Kabinetu dějin medicíny Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, L. Nivnická, ředitelka Knihovny Jiřího Mahena v Brně, J. Němec, spisovatel a publicista, a V. Drlík, vedoucí Památníku písemnictví na Moravě. Které příspěvky porota ocenila prvními třemi místy, bude ale odtajněno až v Mikulčicích, kam jsou zváni všichni soutěžící i se svými rodiči a pedagogy. Ukázky z oceněných prací jejich autoři přečtou během slavnostního odpoledne.

Bohumil Hrabal se vrací do brněnských Židenic

Upravená část výstavy o Bohumilu Hrabalovi a jeho brněnských létech, která byla v loňském roce návštěvníckým magnetem v prostorách Památníku, se nyní přestěhovala do budovy Masarykovy základní školy v Brně. Díky pochopení městské části Brno Židenice (starosta ing. Roman Vašina měl nad výstavou záštitu) je expozice o jednom z největších českých prozaiků dvacátého století trvale přístupná především školní mládeži, ale i široké židenické veřejnosti. K místům, která v Židenicích připomínají Bohumila Hrabala, se tak od posledního květnového týdne letošního roku řadí i Masarykova základní škola Brno Kamenačky.

Svět očima Marie Černé

Právě to bude rok, co jsem získala 1. místo v literární soutěži Skrytá paměť Moravy. Stále píšu a úspěšně jsem se zúčastnila leckterých soutěží. V lednu 2010 mi v nakladatelství Modrý slon vyšla kniha Ramand. Vypráví o dítěti, které má podivný sen. Velmi touží dospět. Ten, kdo je dospělý, je velký, moudrý a může si dělat, co chce. Toto přání ho zanesou až do kouzelného světa Ramand. Zde hledá krásu dětství, zjišťuje, že není tak úplně fajn být už dospělý a zároveň musí králi pomoci zachránit Ramand před zánikem. V současné době se pravidelně účastním literárních soutěží, píšu do internetového magazínu Meredith.cz a plánuji napsání další knihy. Zatím je to pouze u toho plánování, pracuji s nápadem a přemýšlím, co by se z něj dalo udělat. Chtěla bych napsat příběh o dospívání. Příběh by měl pojednávat o důvodech často nepochopitelného chování mladých lidí, o hledání sebe sama, o bolestném poznání i o přetechnizovaném prostředí, do kterého dítě vyrůstá. Do toho bych chtěla zakomponovat prostředí této doby, panelová sídliště, betonové stěny, systém, posprejované zdi nebo různé subkultury. O hlavní myšlenku mám zatím pouze hrubou představu. Zřejmě by jí měla být jakási předpověď do blízké budoucnosti, ukázka toho, kam až všechno může dojít. Co bude za pár let, až už ve vyspělých zemích nebude nikdo, kdo by neměl Facebook? Co když mocní budou chtít stále více moci a bohatí stále více peněz? Co budeme dělat, až kolem nás bude místo zeleně pouze beton? A co naše chyby? Co když si za ně můžeme pouze my sami? Co když většinu našich problémů můžeme vyřešit změnou našeho postoje? Má smysl budoucnost založená na šedi a nenávisti? Kdo ví...

Patnáctiletá Marie Černá žije v Praze, kde také navštěvuje víceleté gymnázium. V lednu 2009 získala cenu pro nadané a talentované děti Zlatý oříšek, oceněna byla i v dalších soutěžích, např. Strípky, Máchovou stopou, Olomoucká želva nebo O pardubický pramínek.

„Trojúhelník vesnic bratří Mrštíků“

Na pomezí Brněnska a hanáckého Slovácka se střetávají různá nářečí, která se liší od vesnice k vesnici. Každá má svůj folklor, tradici a množství kulturních i přírodních památek. Lidé jsou tu „sví“ a svoji identitu si pevně střeží. Těmito lidmi a jejich kulturou byli okouzleni i rodáci z Jimramova na Vysočině – bratři Alois a Vilém Mrštíkovi. Vesnice jako Těšany, Klobouky u Brna a Diváky jsou s Mrštíky úzce spjaty. Tento trojúhelník tvoří cíl celodenního výletu Klubu přátel Památníku písemnictví na Moravě.

Prvním zastavením budou Těšany, které společně s příběhem Marie Turkové, alias Maryši, inspirovaly Aloise Mrštíka k napsání stejnojmenného venkovského dramatu. Společně s bratrem tak vytvořili dnes již proslulé dílo české dramatické realistické tvorby, které patří k nejhranějším na scénách našich divadel. Navštívíme rodný dům Marie Turkové a také její hrob na starém těšanském hřbitově. Její stopy nás zavedou i do barokní kovárny na náměstí z 18. století, s expozicí kovářství a kolářství, která je dnes památkou Technického muzea v Brně. Nabídne-li nám někdo z místních hrnek kávy, raději se nebudeme ptát, je-li „od žida či ze spolku“, a přesuneme se do další obce, do Divák.

V místní škole působil Alois Mrštík třicet pět let, od roku 1889.

Na poslední léta svého života se Vilém ke svému bratrovi přistěhoval a vytvořili z Divák jedno z center moravské kultury. Přijížděli sem přední čeští a moravští umělci, např. Leoš Janáček, Alois Kalvoda, Joža Úprka či František Pečinka. Díky bratrské spolupráci vznikla i rozsáhlá, devítisvazková kronika moravské dědiny – Rok na vsi. Alois Mrštík proměnil Diváky na Habrůvku a v rámci církevního roku (od podzimu do podzimu) líčí venkovský život, se všemi radostmi i strastmi. Alois s citem vystihl svéráz venkovského života, Vilém připojil lyrický popis přírody. V roce 1912 Vilém Mrštík tragicky zemřel a je pochován na místním hřbitově. Autorem kříže na hrobě je architekt Dušan Jurkovič. Život a dílo bratří Mrštíků si připomeneme v Památníku, který se nachází v domě, kde oba žili.

Pomyslný trojúhelník obcí uzavřeme v nedalekých Kloboukách u Brna. Z větrného mlýna nad vesnicí, z tzv. větráku, shlédneme na krajinu, která tak ovlivnila a inspirovala oba spisovatele.

Na výlet, který se uskuteční v sobotu 19. Června 2010, Vás srdečně zve průvodkyně výletu

Vilém Mrštík

Alois Mrštík

Martina Chmelařová

3 OTÁZKY pro

Jana Němce

Prvním rokem působil v porotě soutěže Skrytá paměť Moravy. Můžete říct, že Vás některé z příspěvků opravdu překvapily?

Překvapily asi není to nejpřesnější slovo. Většina se jich přece jen nesla v předpokládatelném duchu: co je to historie a jak o ní psát. Přiznám se, že na můj vkus v tom bylo až příliš slušnosti a poslušnosti. Osobitější příspěvky nečekaně přinesla první kategorie: méně konvencí a méně snahy zalíbit se. V ní se objevil i text s báječným názvem Bledule a strach, který pro mě výrazně převyšoval všechny texty ostatní. Jeho autorovi či autorce se podařilo evokovat část dějin jen za pomoci vůně bledulí a jediné situace mezi několika náhodně shromážděnými lidmi na nádraží. Zde jsem jako prozaik a literární kritik jásal, jako porotce jsem bohužel zůstal spíš osamocen.

Sám jste autorem povídek. Kam by téma „Z rodinné kroniky“ zavedlo Jana Němce?

Já se o těch nejbližších psát zdráhám. Literatura a život jsou sice siamská dvojčata, ale každé se dívá trochu jiným směrem, je to jako v jedné povídce Vladimira Nabokova. Nicméně pokud by mi bylo tolik, co účastníkům soutěže a o těchto věcech bych ještě příliš neuvažoval, mohl bych napsat příběh z prostředí sefardských Židů. Tam někam sahají mé vzdálené a rozptýlené kořeny. Ale myslím, že spisovatel tu není od toho, aby psal o sobě nebo o své rodině.

Co nového připravujete pro své čtenáře? Nedočkají se po cyklu povídek např. románu?

Zatím váhám mezi více možnostmi. Povídky mi vlastně vyhovují, na druhou stranu mě láká zkusit novou formu, a román je bezpochyby výzva. Ale víte, kolik knih dnes vychází! Člověk tuhle úmornou nadprodukcí nemá chuť rozšiřovat, dokud si není zcela jistý, že to, co napíše, může být něčím důležité, osobité, v nejlepší slova smyslu dobové. Zatím tedy hledám strukturu, která by mi umožnila říct to, co považuji za podstatné, a sám nevím, zda z toho vzejdou opět spíš ty povídky nebo román.

*Básník, prozaik **Jan Němec** je v současné době jedním z redaktorů časopisu *Host*, věnuje se sociologii jako doktorand na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Za svou prozaickou prvotinu *Hra pro čtyři ruce* byl v letošním roce nominován na Cenu Jiřího Ortena.*

Z rodinné kroniky

Tadeáš Dohňanský

Na půdě máme rodinnou kroniku,
ta je přes sto let stará.
I když mám rád matiku,
ten počet stran mě zmáhá.

Vždycky, když ji otvírám,
nestačím valit oči!
Příběhy potom vybírám,
až se mi hlava točí.

Jednoho dne jsem se dočetl,
že jsem měl praprastrýčka.
Ten si vzal moji prapatetu,

sestru císaře Františka!

Bratranec dědovy neteře,
který byl z druhého kolena,
ten byl prý nevlastním prapředkem
kanadského básníka Cohena!

Nejraději mám od babi strejdu,
ten byl českým géniem.
On to byl totiž Cimrman,
z jehož básní se vždy smíchem opijem.

Rodina - základ života,
pronesl prapradědův praprapraděd.
On to byl totiž učený pán,
Karlovu univerzitu zaved!

Mám rád tuhle starou kroniku,
vždycky bude sloužit nám.
Díky těm rodinným klikám a cavykům
bych moh být vlastně český král!

Nevím, kdo první příběhy začal psát,
mohl to být kupec Sámó.
Ale teď už se mi chce vážně spát,
takže budu dále číst až ráno.

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace
připravuje Památník písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad
tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

www.muzeumbrnenska.cz/rajhrad.htm

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková

Autoři textů: Vojen Drlík, Martina Chmelařová, Romana Macháčková,

Andrea Vítová

Vychází desetkrát ročně, číslo 6, ročník 4.